

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1880

614.88

2-24

8356

614.88
2-24

2010

614.88

ւր

Z-24

2002

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԻԱԶ

(Գ Ա Հ Ի Բ Է)

ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

1915 Օգոստոսէն մինչև 1916 Փետրուար

Տպագր. Զ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ
Գ Ա Հ Ի Բ Է

8356

~~8356~~

26708-4.2

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱԶ

(Գ Ա Հ Ի Ր Է)

ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

1915 Օգոստոսին մինչև 1916 Փետրուար

Ա.

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱԶԻՆ ԳՈՅԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Կովկասին մինչև Կիլիկիա մեր հայրենի բնակչու-
քիւնները ահաւոր գոյապայտարի մը կամ անլուր արհաւիր-
ներու մասնող Պասերազիբ, ինչպէս արսասանմանեան մեր
բոլոր գաղութներուն, նոյնպէս եւ Եգիպտոսահայուն առջի
օրէն թելադրած եր եղբայրական օգնութեան գործին լծուելու
նուիրական պարտականութիւնը:

Հայ Կարմիր-Խաչի գաղափարը գերազանցօրէն այժ-
մեական ու հարկադրիչ կը դառնար մանաւանդ այն ատեն
երբ հայ կամաւորական շարժումը քափ կ'առներ Արարու-
եան Աշխարհէն մինչև Սիփանի, Վարազի ու Գրգուռի կո-
ղերը, Հայաստանի սի'րսն իսկ շղթայազերծելով, ու Հայու-
քիւնն ի սփիւռս աշխարհի բունդ հանելով ազգային ազա-
տագրութեան վերադարձ յուսավառումներուն մէջ:

5834-57

Եգիպտահայը չէր կրնար անմասն մնալ այս ընդհանուր խելայեղ ոգեւորութենէն, ու ձեռնածալ հանդիսասես ըլլալ լոկ հեռուն բաւաղը բաղդորո՞ւ եղերա-դիւցազներգութեան: Անիկա եք վրիպած էր քաղաքական-նազմական գեհնի վրայ համերաժիւելէ, չէր դադրած սակայն ազգային նգնաժամի ու երկունքի սարսուռներով համակուելէ: Եգիպտահայ հոգին՝ որքան ալ խրամասուած ներքին ցաւալի անհասկացողութիւններով՝ ուժգնօրէն կը բաբախէր ի լուր հայրենի կոչներուն ու անազաններուն: Հայկական հերոսութեան արձագանգները կը խռովէին Եգիպտահայունին, որ ասպարեզ կուգար, իր արտագին բաժինը բերելու՝ ամենազգի Կարմիր-խաչերու քեւերուն սակ կասարուող քոչական անձնուիրութեան վսեմ նիզերուն:

Աղեփանդրիոյ Հայունիները նախաձեռնութիւնը կ'ունենային Կարմիր-խաչի մարմին մը կազմելու, եւ ժիրաժիր փութկոտութեամբ վիրակապեր ու ներմակեղեններ կը պատաստէին՝ հայ ռազմադատ հասցնելու համար: Սուսանի մեր պատուական փոքերը, յանուն Կարմիր-խաչի միանալով, կոկիկ գումարներ կը հանգանակէին ու կը սահմանէին իրենց որդեգրած սուրբ նպատակին: Շարքի Հայունիներն ալ պիտի չուշանային Կարմիր-խաչին փառելու հոգելին: Այս սարանջատ ալ նոյնիմաստ երեւոյթները ցոյց կուտային քե ամենուրեք խորապէս զգացուած էր Եգիպտահայ Կարմիր-խաչի հաւատական ներուժ ու արդիւնաւոր գործունէութեան մը անյետաձգելի պահանջը:

Գահիրէի հայութեան կը մնար՝ համերաժիական լայն ու հիմնաւոր կազմակերպութեամբ մը՝ խտացնել բոլոր բարեկամեցողութիւնները եւ ժողովրդային հոծ քափով մը զարկ տալ ազգային գերագոյն իրերօգնութեան գործին:

Ահա՛ այս հոգեբանական վայրկեանին էր որ՝ հայ ռազմադատէին վրայ անձնուրացօրէն ինկող մեր վիրաւորներուն եւ Պատերազմին անմիջական հետեւանքով մարտիրոսա-

ցող մեր հայրենակիցներուն դեղ ու դարման փութացնելու անձկայրեաց՝ խուճի մը արցաւ ազգայիններ, իրենց պատկանած կրթական ու բարեսիրական ընկերութիւններուն կողմէ նիւթական մէյմէլ համեստ ալ նշանակալից զոհողութեան յենած, Գահիրէի մեր բոլոր յարանուանական, բարեգործական, կրթական ու կուսակցական հաստատութիւնները խորհրդակցութեան կը հրաւիրէին:

Անցեալ տարուան Յուլիսի վերջերը, Գահիրէի Հայ «Ազգային Սրահ»ին մէջ, ժողովրդային բոլոր շեքսաւորումները համադրող այդ խորհրդաժողովներն էին որ հիմերը դրին Հայ Կարմիր-խաչին:

Նախաձեռնութեան հապէս անխտրական բնոյթն իսկ առջի օրէն կ'ապահովէր նորակազմ մարմնոյն ազգային հմայքն ու բարոյական ընդհանուր վարկը: Յայն վայր Կարմիր-խաչի ոչ մէկ եգիպտահայ ձեռնարկ այսօր հեղինակաւոր ժողովրդականութեամբ մը երեւան էր եկած: Ու բնական էր որ այսպիսի պայմաններու մէջ գործի ս'լսող Հայ Կարմիր-խաչը կարեւոր դեր մը ստանձնէր Եգիպտահայ Գաղութին հաստատական կեանքին ու հայրենանուէր մտահոգութիւններուն մէջ:

Սրբազան Առաջնորդ Հայրը, որ՝ իբրեւ նախաձեռնող ու նախագահ՝ գլխաւոր բաժին մը ունեցած էր Հայ Կարմիր-խաչի կազմակերպումին մէջ, եւ որ շարունակ ուշադիր հոգածութեամբ հետեւեցաւ անոր շանքերուն, անցեալ Օգոստոսի սկիզբները, Ս. Աստուածածնայ տաճարին մէջ, հանդիսաւոր տեսարանագրութեամբ օրհնեց, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան, Հ. Կ. Խ. Պրօշակը, որ իբրեւ շեքս անձնուիրութիւններու եւ ժպտուն յոյսերու խորհրդանշան մը կը բարձրանար ու կը սկսէր ծածանիլ Եգիպտահայութեան գլխուն վրէտ:

Թ:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԻ ՆԵՐՔԻՆ ԿԱԶՄԸ

Նախաձեռնող Ընդհ. Ժողովին կողմէ ընտրուածներէն մէկ քանիներու ձեռնպահութեան առթիւ՝ Ազգ Առաջնորդաբանը՝ Հիմնական Կանոնագրի որոշ տրամադրութեան համեմատ՝ պակասողները նորերով փոխարինելէ յետոյ՝ Հայ Կարմիր-Խաչը իր գործունէութեան սեպին վրայ կը կանգնէր հետեւեալ կազմով.

ՆԱԽԱԳԱՀ. — ԳԵՐ. Տ. Թորգոմ Եպիս. Գուշակեան,

ՓՈՍ-ՆԱԽԱԳԱՀ. — ՎԵՐ. Հ. Խանդամուր:

ՎԱՐԻՉ ՄԱՐՄԻՆ. — Տիար Արշակ Ֆերմանեան (Արեւաշէր), Փրօժ. Յ. Թ. Գայանեան (Արեւ-Դար), Տիար Թորգոմ Ֆիլիսեան (Գեղ-Կոն), Տեարք Արսաշէս Նեսուրեան, Ղազարոս Բոլբաս, Սեդրակ Օսապաշեան, Կարապետ Գանարեան, Կրուանդ Բաշալեան, Միհրան Աժեհեան եւ — Յունուար ամսոյ ընթացքին անդամակցած — Տիար Գրիգոր Միհանօժ (Խր-Կոն-Կոն Արեւ-Կոն):

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԲ. — Տօբորներ՝ Ա. Տեր Մարգարեան, Մ. Շամլեան, Ա. Ժամկոչեան, Ա. Շիրինեան: Տօբ. Պ. Սերոբեան, որ նախապէս Բժշկական Յանձնախումբին կ'անդամակցէր իբրեւ Ասեմապետ, ամիսէն աւելի պաշտօնավարութիւնէ մը յետոյ, հրաժարեցաւ:

ՏԻԿՆԱՆՅ ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԲ. — Տիկին Նեկիպ փաշա Պուրոս Ղալի (Ն-Կոն-Կոն), Տիկին Նեսուրեան (Արեւ-Կոն-Կոն), Տիկին Ֆերմանեան (Արեւ-Կոն-Կոն), Տիկին Բոլբաս

(Գեղ-Կոն-Կոն), Տիկնայք Տեմիրեան, Միհանօժ, Տեօփակեան, Շամլեան, եւ Օր. Բ Օգոստինոսեան եւ Պարմանեան: — Տիկին Մելիսեան եւ Տիկին Գարամանեան կարեւորեալ անդամակցութենէ մը յետոյ հրաժարեցան:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ. — Հ. Կ. Խ. Ի Վարիչ Մարմինը իր նիստերը կանոնաւորապէս ունեցաւ, նախ շաբաթն երկու անգամ, իսկ՝ սկզբնական կազմակերպումի շրջանէն յետոյ՝ շաբաթն անգամ մը, ամէն Զորեշաքրի իրիկուն, Պուլազի Ազգ. Առաջնորդարանի ժողովարանը: Անդամները մեծ եռանդով եւ նշանակալիւն ցոյց տուին իրենց ստանձնած դերին մէջ:

Հ. Կ. Խ. Ի Վարիչ Մարմնոյ այս նիստերուն՝ Բժշկական Յանձնախումբին կողմէ կը մասնակցէր, Տօբ. Աբգար Տեր-Մարգարեան: Իսկ, երբեմնակի, Վարիչ Մարմին ու Բժշկական Յանձնախումբը խառն նիստեր կ'ունենային: Քանիցս, Վարիչ Մարմնոյ հետքէ՝ Բժշկական Յանձնախումբը եւ քէ Տիկնանց Յանձնախումբը խառն նիստի գումարուեցան: Յունուարի վարչական նիստերէն մեկուն մէջ, զանազան լուրջ նկատումներով, բարւոյ հաւարուեցաւ որ Բժշկական Յանձնախումբի յարգելի անդամները միշտ իրաւունք ունենան Վարիչ Մարմնոյ նիստերուն մասնակցելու, խորհրդակցական ձայնով: Իսկ Փետրուար 16 ի վարչական նիստին մէջ տրուած որոշման մը համաձայն՝ դիմուեցաւ Ազգ. Իշխանութեան՝ խնդրելով որ Բժշկական Յանձնախումբը կազմով վերոյիշեալ չորս Տօբորները Վարիչ Մարմնոյ անդամակցին համահաւասար ձայնով, շարունակելով հանդերձ պահել Բժշկական Յանձնախումբի իրենց առանձին կազմը:

Հ. Կ. Խ. Ի Տիկնանց Յանձնախումբը, Ազգ. Իշխանութեան բարեհաճ կարգադրութեամբ, իր տրամադրութեան սակ ունեցաւ Պուլազի Ազգ. Մանկապարտեզի մէկ սենեակը, քէ՝ իր շաբաթական նիստերը գումարելու եւ քէ հոն առօրեայ իր այլոցան աշխատութիւններն ու նուիրահաւաքումները կեդրոնացնելու համար:

ԳԻՒԱՆ. — Հ. Կ. Խ. Ի Վարիչ Մարմնոյ Ասենադպիր ՓրօՖ. Յ. Թ. Գայտան՝ իր ծանրաբեռն զբաղմանց հետեւան-
 քով՝ Յունուարին ստիպուելով հրաժարիլ, իսկ ընթացիկ գոր-
 ծերու հոգեւն Դիւանի միւս երկու անդամներն ալ թերեւցրնե-
 լու արդարացի խնամքով, Վարիչ Մարմինը, Եգիպտահայ
 Կարմիր-Խաչերու վերջերս կայացած միացման առթիւ կանխա-
 տեսելով աւելի անեցուն գործունեութիւն մը, Փետրուար 2ի իր
 նիստին մէջ Դիւանը վերակազմեց հետեւեալ կերպով.

- Տիար՝ Արշակ Ֆերմանեան (Ա. Արեւադէր)
- Արսաշէս Նեսուրեան (Բ. Արեւադէր)
- Ղազարոս Բոլաս (Ա. Արեւադէր)
- Նրուանդ Բաշալեան (Բ. Արեւադէր)
- Թորգոմ Ֆիշեկեան (Գ. Արեւադէր)

ԿԵՒՐՈՒՆԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆՆԱԿ. — Հայ Կարմիր-Խաչի գոյա-
 ուրբեներն ի վեր յարմար գրասենեակի մը եւ գէթ միակ ձե-
 ուրնաս քարտուղարի մը պէտք զգալի էր, վարչական ասենա-
 գրութիւնները, հաղորդագրութիւններն ու թղթակցութիւնները
 օրը օրին կատարելու համար: Կազմակերպական յարաբերու-
 քիւններու եւ գործառնութիւններու յարանուն ընթացքին հետ
 այդ պահանջն ստիպողական դարձաւ: Մէկ քանի անբաւական
 կարգադրութիւններէ յետոյ, Վարիչ Մարմինը պատեհութիւնն
 ունեցաւ ապահովելու աջակցութիւնը Տիար Սուրեն Պարբե-
 եանի, որ երկու ամիսէ ի վեր ստանձնած է Հ. Կ. Խ. Ի քար-
 տուղարութիւնը:

Նոյնպէս, հարկ տեսնուեցաւ, — նկատի ունենալով մանա-
 ւանդ միացեալ Եգիպտահայ Կարմիր-Խաչի Կեդրոնական Պիւ-
 րօին անյապաղ ունենալիք աւելի ընդարձակ գործունեութիւնը,
 — գրասենեակ մը վարձել, հոն կեդրոնացնելու համար դի-
 ւանական աշխատութիւնները, որոնք՝ ամիսներէ ի վեր՝ կարգ
 մը անպատեհութիւններու գնով՝ հիւրընկալուած էին Տիար Ա.
 Ֆերմանեանի կողմէ, Kodakի գրասենեակներուն մէջ:

Վարիչ Մարմնոյ Փետրուար 2ի նիստին այս որոշման հա-
 մաձայն, Էլ-Մանախ փողոցի թիւ 19 շէնքին մէջ երկու յարա-
 կից սենեակներ վարձուեցան, դիւրամասշէլի պայմաններով,
 իբրեւ Հ. Կ. Խ. Ի Կեդրոնական Գրասենեակ:

Հ. Կ. Խ. Ի պատկանեալ ո՛ր եւ է գործի համար պէտք է
 այսուհետեւ հոն դիմել, հետեւեալ ժամերուն.

Կես օրէն առաջ՝ 10 — 12:

Կես օրէն յետոյ՝ 5 — 7:

Կեդր. Գրասենեակի Թէլեֆօնին թիւն է 38-01:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԻ ՀԱՍՅԷՆ. — Հ. Կ. Խ. Ի Վարիչ Մարմ-
 նոյ հասցեն է՝ Boite Postale No. 709, Le Caire: Կը խնդրուի
 բոլոր նամակներն այս հասցեով ուղղել:

Պ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԻ ԳՈՐԾՈՒՆԷՌԻԹԵԱՆ

ՆԱԽՍՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԸ

Հայ Կարմիր-խաչին նպատակը բացօթե ըլլալով՝ վարիչ Մարմնոյն կ'իյնար իր կազմութեան առաջին օրէն իսկ մտահոգուիլ ստեղծելու այն նիւթական միջոցները որոնք հնարաւոր պիտի ընծայէին իրեն ծառայել իր կոչումին:

Բնական էր որ ժողովուրդէն բոլրամասն այս մարմինը ժողովուրդին բոլոր խաւերուն դիմէր — սկսելով ամենաբարեկեցիկ դասէն — քաղելու համար իրեն վստահուած դերին գործարական ուժը:

Բայց Հայ Կարմիր-խաչը, Ազգ. Իշխանութենէն վաւերացուած, եւ հետեւաբար անոր հեղինակութենէն անկախ չըլլալով իր վարչական նախաձեռնութիւններուն մեջ, անոր կողմէն ինչ-ինչ հանրապիւս կանխահոգութիւններով սրուած հրահանգի մը համաձայն, անպայմանօրէն յետագոյն յօգուտ իր ստանձնած գործին ընդհանուր հանգանակութիւն մը բանալու կարելու ձեռնարկը, քէն նախապէս այդ նպատակով խորհրդակցութիւններ ունեցած եւ Հանգանակիչ Յանձնախումբեր ալ ընտրած էր, եւ բաւականացաւ ինքնաբերաբար իրեն եղած պատահական նուէրներով, իր հիմնադրութեան առօրէն գտնազան ազգային ընկերութիւններու սրամաղրած եւ հեռուներէն փոք մարմիններու կողմէ ղրկուած գումարներով, որոնց մանրամասնութիւնը պիտի պարզուի այս վեցամսեայ տեղեկագրին յարակից հաշուեկտէն:

Հ. Կ. Խ. Ի ՎԱՐՄԻՉ ՄԱՐՄԻՆԸ, այս պայմաններուն մեջ, ընդհանուր կոչով մը դիմեց եզրիպատահայ Հասարակութեան: յիշեցնելով անոր իր անդրժեղի պարտականութիւնները հայ ռազմադաշտին վրայ արիւնոյ եղբայրական վերհերուն եւ կրակի գիծերուն ետին կուսակուող ազգային տառապաններուն հանդէպ, եւ հրաւիրելով ամենքը բոլորապէս մասնակցիլ Հայ Կարմիր-խաչի դարմանասար աշխատանքին, համարաւորութեան վրիպած առիթն այսպէս վերստեղծելով:

Հ. Կ. Խ. Ի ՏԻԿՆԱՆՅ ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԲԸ, տեղային ոգեւորութեամբ, ձեռնարկած էր արդէն դէպի ռազմադաշտ ղրկուելիք վերականգնելու եւ ներմակեղեկներու պատրաստութեան: Պուլազի Ազգ. Մանկապարտեզի սրահը աշխատանքի մը վերածուած էր՝ ուր աւիւնոս Հայուհիներ կուգային իրենց մասներուն կորովը սրամաղրել իրենց կտրին արեւակիցներուն սանձանուած ներմակեղեկներու ձեւ ու կարին:

Տիկնանց Յանձնախումբը նոյնպէս ձեռնարկած էր ի նրպաս Հ. Կ. Խ. Ի գործին վիճակահանութեան մը, որ մեծ ընդունելութիւն գտաւ ավրիկեան հայութեան մինչեւ հետաւոր բեկորներէն, եւ որ տեղի պիտի ունենայ ի մօտոյ: Այս առիթը կը խնդրուի բոլոր այն մարմիններէն եւ ազգայիններէն որ այս ձեռնարկին ազնուօրէն աջակցեցան, մինչեւ Մարտ 15 վերադարձնել չի տեղաւորուած տուները:

Հ. Կ. Խ. Ի ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԲԸ, դէպի ռազմադաշտ *անընդհատ* առաքելութեան մը համար հիւանդապահներ ու հիւանդապահուհիներ պատրաստելու դասընթացք մը հաստատեց: Տօբօրներ Պ. Սերովբեան եւ Մ. Շաւիթեան խղճմտեան ստանձնեցին դասաւանդութեան խնամքը: Եւ հիւանդապահութեան այս դասերուն հետեւողներէն 17 երիտասարդներ, անցեալ Հոկտեմբերի սկիզբը յաջող ֆննութիւն մը անցնելով, Անգլ. Կարմիր-խաչէն իրենց վկայականներն ստացան St. John of Jerusalemի ասիստանով:

ցոյցը կը գտնուին — Հ. Կ. Խ.ի այս կազմակերպուած գործու-
նութեան մեջ:

Վարիչ Մարմինը, երկրորդ Կ-ը մը, հասարակութիւնը
կը հրաւիրէր ի նպաստ Սուէսիացիներուն անմիջական օգնու-
թեան:

Տիկնանց Յանձնախումբը, փութոյ պնդութեամբ, հան-
դերձեղեններ կը պատրաստէր ու կը հաւաքէր, մասնաւորա-
պէս կիներուն ու փոքրիկներուն համար, որոնք գաղթականնե-
րուն մեծամասնութիւնը կը կազմէին:

Ու օրը օրին, Հ. Կ. Խ.ի սնուկները կես զինով կը փո-
խադուռէին դէպի Բօր-Սայիս, ուր Տեղական Մասնախումբ մը
— Ազգ. Իշխանութեան արտօնութեամբ կազմուած՝ Տէր Է. Տիկ.
Տօք. Արշարունի, Տէր Է. Տիկին Մասրաձէ, Օր. Գալթա-
եան ու Սելեանէ, ինչպէս նաեւ Սելեան Եղբայրներէն — գո-
վելի ու արդիւնաւոր ջանքեր ունեցած էր արդէն, Է. Էռան-
դագին կը շարունակէր իր նպաստահաւաքչութիւնը, քաղաքին
բոլոր օրջաններուն մեջ:

Բացի Ազգ. Իշխանութեանց առաքումներէն, հետզհետէ կը
հասնէին Բօր-Սայիսի Հայ Քէճը Աղեփանդիոյ Հայունեաց
Կարմիր-Խաչին, Շարքիի Հայունեաց Է. ամեն կողմէ ուրիշ
խմբական կամ անհասական ջանքերու Է. զոհողութիւններու
արդիւնք ամեն տեսակ անհրաժեշտ իրեղեններ:

ԲԱՇԵՆՈՒՄԻ ՈՒ ՄԹԵՐՈՒՄԻ ԳՈՐԾԸ, սկզբնական անխուսա-
փելի շփոթութիւններէ Է. անպատեհութիւններէ յետոյ, կազմա-
կերպուեցաւ Հ. Կ. Խ.ին կողմէ, որուն, իբրեւ առաջին մթե-
րապահ, Քէճին մեջ ամիս մը անձնուրաքար ծառայեց Տիար
Յովսէփ Պարմանեան՝ իրեն աջակից ունենալով Սելեան պատ-
ուական եղբայրները Է. Վարիչ Մարմնոյ անդամ Տիար Ա.
Նեսուրեանը: Տիար Պարմանեանին յաջորդեց Տիար Վահէ
Պերպերեան, որ նոյնպէս անձնուրաքար տասներկնգ օր ստանձ-
նեց Հ. Կ. Խ.ի մթերապահի պատճօնը: Բաշխումի կարելու

աշխատանքը վերջանալէն յետոյ, Հ. Կ. Խ.ի մթերանոցը միաց-
ուեցաւ ազգ. ընդհանուր մթերանոցին հետ:

Հ. Կ. Խ.ի գործը Բօր-Սայիսի Քէճին մեջ՝ պարագաներու
բերումովն իսկ՝ մնայուն բնոյթ մը պիտի ստանար ապահովելով
հետեւեալ կենսական կարիքներուն գոհացումը:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՈՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԽՆԱՄՔ. — Հ. Կ. Խ.ի
բժշկական-սանիտարական գործը Բօր-Սայիսի Քէճին մեջ,
սկսաւ 1915 Սեպտեմբեր 16ին՝ գաղթականներու տեղաւորու-
մին յաջորդ օրն իսկ: — Կառավարութեան կողմէ հոն կային
Տօք. Հեռօն, Տօք. Բըսըլ, Տօք. ԻնՅէր Է. Տօք. Գօնսրանքին:

Հ. Կ. Խ.ի բժշկական մարմինը կազմուեցաւ Տօք. Ար-
շարունիի Է. Տօք. Զիւրիւբեանի հսկողութեան տակ, երբ Տօք.
Ա. Տէր-Մարգարեան Է. Տօք. Պ. Սերովբեան դէռ Բօր-Սայիս կը
գտնուէին առաջին կարգադրութիւններն ընելու: Տօք. Արշա-
րունի անձնուրաքար կը ստանձնէր Հ. Կ. Խ.ի վարչական
ներկայացուցչութիւնը Քէճին մեջ, դէր մը՝ զոր մինչեւ այսօր
խղճամիտ ու նախանձախնդիր յարատեւութեամբ մը կը կատար-
է՝ շնորհապատրաստ քողով Հ. Կ. Խ.ի Վարիչ Մարմինը:

Այսպէս, Հ. Կ. Խ.ի վարչական գործի ձեւաւորեց եր-
կու բժիշկներով, երկու հիւանդապահուիչներով՝ Օր. Բօզ
Պարմանեան Է. Ազնիւ Պերպերեան, որոնք Հ. Կ. Խ.ի առաջին
կտրին կամաւորուիչներն հանդիսացան, երբ հիւանդապահ-
ներով, Պ. Պ. Հայկ Նիկողոսեան, Ղազարու Քալիսեան
Է. Ե. Թօփաքլեան: Այս վերջինը 5-6 օր յետոյ մեկնեցաւ, Է.
հետզհետէ Հ. Կ. Խ.ին կողմէ ղրկուեցան Տիկնայֆ Յասմիկ, Տի-
չեֆէնեան, Շաֆարեան Է. Օր. Թաշեան, Սիրաֆեան, Սկաւ-
եան, Թուրումպանեան Է. Գայանեան:

Հ. Կ. Խ.ի Տիկնանց Յանձնախումբի Ասեմապետներին՝
Տիկին Նեսուրեան, միսիօնարուհիի մը արտաուշ անձնուրու-
թեամբը գնաց գործել Քէճին մեջ՝ անոր պահապան հրե-
տակին՝ Միսիս Էլիօնի կողմէ ի վեր բաժնելով օգնութեան
բաշխումի նախնական օրջանին հոգերը: Տիկին Տեմիր-

5839-57

Հ. Կ. Խ.Ի «ՔԷՄԲ»Ի ԽՈՂԱՆՈՅՐ. — Նկատի ունենալով սնունդի անբաւականութեան կենսական հարցը, Հայ-Կարմիր Խաչը Քէճին մեջ յաւելուածական խոհանոց մը բացաւ, որմէ կը կերակուին՝ բացի հարիւրէ աւելի պզտիկներէ՝ բոլոր անոնք որ սկարակազմ են, անոնք որ ապաքինման շրջանին մեջ կը գտնուին, անարիւնները, սննու մայրերը: Օրական անգամ մը այս կազմուրիչ սնունդը կը սրուի քսար օր շարունակ, եւ յետոյ միեւնոյն կերպով ուրիշներ կուգան անկէ օգտուիլ իրենց կարգին: Հ. Կ. Խ.Ի յաւելուածական այս խոհանոցը կը գտնուի կարողին հոգածութեանը Տակ Տիկին Արշարունիի, որ զայն կը յանձնանէ զմայլելի խնամով ու բարեխրդնութեամբ, գուրգուրալով անկէ օգտուող փոքրիկներուն վրայ, ամէն օր ներկայ ըլլալով անոնց նաշին եւ յանախ անձամբ կերակրելով զանոնք:

Հ. Կ. Խ.Ի «ՔԷՄԲ»Ի ՊԻՏՏՃԷՆ. — Բժիշկներու, հիւանդապահ-հիւանդապահուիչներու բոճակները, դեղորայքի, մասնաւոր սնունդի, պատշտակութեան խոհանոցի, երբեւեկի եւ այլ ծախքերը, Հ. Կ. Խ.Ին առջեւ կը ստեղծէին ամսական 120-150 ոսկիի պիւսնէ մը, զոր ան հաւասարակշռեց շնորհիւ ինքնամասոյց աջակցութիւններու: Վարիչ Մարմնոյ Գանձապահը որ քանիցս Բօր-Սայիտ երթալով մօտէն հակակշռեց եւ ուսումնասիրեց պիւսնէի հարցը, այս Տեղեկագրին յարակից հաշուեցուցակով կը պարզէ Ընկերութեանս կացութիւնը Քէճին հանդէպ:

Բարեւեր ազգայիններ ցարդ դիւրացուցին Հ. Կ. Խ.Ի Բօր-Սայիտի գործը՝ Վարիչ Մարմնոյ միջոցով կիլիկեան գաղթականներուն սահմանելով նշանակելի գումարներ: Սիրելի է մեզ յուսալ թէ այս ինքնաբեր օժանդակութիւնները պիտի չի պակսին, որքան ասէն որ Կիլիկեան Զօրագաղութը Եգիպտոսահայ Գաղութի կուսին գոյութիւն ունենայ: Մենք չենք կրնար վայրկեան մը իսկ մտածել թէ Եգիպտոսահայ խղճմանքը

պիտի հաշտուէր հերոսական Սուէթացիները լքելու գաղափարին հետ: Յաւով կը հաստատենք միայն բուլացում մը դէպի Բօր-Սայիտի Քէճը Եգիպտոսահայ համակուրծիւններուն մեջ, եւ կը մտաբանենք որ ասիկա անցաւուր երեւոյթ մը ըլլայ: Հայ Կարմիր Խաչը վերջերս հարկադրուեցաւ կարելի եղածին չափ սեղմել Քէճի իր պիւսնէն, կարենալու համար այլուր իր կոչումին ծառայելու: Բայց պէտք չէ որ երկրորդը առաջնոյն զրկանքին գնով հնարաւոր ըլլայ:

Ն. Վ. ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ՝ ԲԱՐՆԲԱՐ ԱՆԳՈՄ Հ. Կ. Խ.Ի. — Ն. Վ. Պօղոս փաշա Նուպար, Փարիզէն, 2500 Ֆրանքի գումար մը դրկած եր, Ս. Առաջնորդ Հօր միջոցով, Հ. Կ. Խ.Ին, Կիլիկեան գաղթականներու պէտքերուն յատկացուելու համար: Վարիչ Մարմինը, նամալով մը, իր շնորհակալութիւնը յայտնեց Նորին Վսեմութեան, եւ զայն Հ. Կ. Խ.Ի Բարեւեր Արշարունիչի, ըստ Հիմնական Կանոնագրի մէկ յօդուածին, որ կը պարտադրէ այդ ինչպիսիք թաւ ամէն անոնց որ առ նուազն 100 ոսկիի նպաստ մը կը սրամագրեն Հայ Կարմիր-Խաչին:

Ե՞

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽՍՉԻ «ԿԱԼԱ»Ն

Անցեալ Դեկտեմբեր 18ին, Բրիտանական Զօրաց Եգիպտոսի Հրամանատար՝ Ն. Վ. Զօրավար ձօն Կրեմֆել Մախուէլի բարձր հովանաւորութեան սակ՝ Սուլթանական Օբերային մեջ սարժբլած երեկոյքը Հ. Կ. Խ.ի վեցամետայ գործունեութեան յաւեհ յիշատակելի մեկ դրուագը կազմեց, ոչ այնքան իր նիւթական արդիւնեով, որքան իր բարոյական հմայքով:

Այդ երեկոյքը, ուր Հայկական Պարերն ու Մայր-Հայաստանի Կենդանի Պատկերը, օտար ընտելալ հասարակութեան մը առջեւ, մախառող ու սառուպող Հայուքիւնը փառաւորեցին, պատշտական նուիրագործումի ու հանդիսաւոր փրօփականքի գերագանց առիթ մը եղաւ Հայ Կարմիր-Խաչին համար: Հոն իրենց համակիր, գրեթէ խանդավառ ներկայութեամբն ուշագրաւ հանդիսացան այս երկրին ամենաբարձր իշխանաւորներն ու միջազգային ամենանեղինակաւոր ներկայացուցիչները, Զօրավար եւ Լէսի Մախուէլ, Բրիտանական Գործակալութեան Մ. Մ. Չիքամ եւ Սթօրս, Բրեքնս Ահմէտ Ֆուաճ, Եղբայր Ն. Բ. Սուլթանին, Արարողապետ Վահագա Պէյ, — որ Վեհապետին կողմէ 50 ոսկիի նուէր մը կը բերէր, — Նախարարապետ Հիւսէյն Քիւլէշի փաշա, ամբողջ դիւանագիտական մարմինը, մեծ վարչութեանց պետերն ու եւրոպական գաղութներու աւանաւոր անդամները, եւն. եւն.:

Այս աննախընթաց յաջողութեան մեծագոյն ազդակներէն մին եղաւ Հ. Կ. Խ.ի Տիկնանց Յանձնախումբի նախագահուհւոյն Տիկնն Նեկիպ փաշայի ջերմեռանդ ու նախանձախնդիր մասնակցութիւնը երեկոյքին կազմակերպութեան եւ յայտագրին հայկական մասին պատրաստութեան մեջ:

Կարգադիր Մասնախումբին երկսեռ անդամները ամբողջ ամիս մը անխանջ շանքեք բափեցին, ապահովելով օտար արուեսագէտներու եւ սիրողներու աջակցութիւնը եւ ստանձնելով տոմսերու տեղաւորման եւ փորձերու հետապնդման բարդ հոգեքը: Խոււր մը ազնուատիտ երիտասարդուհիներ եւ երիտասարդներ՝ իրենց շնորհալի դերակատարութեամբ՝ Օբերայի բեմին վրայ Հայ Գեղեցկութիւնը պանծացուցին:

Հ. Կ. Խ.ի Վարիչ Մարմինը «Յուսաբեր»ի մեջ ժամանակին յայտնած ըլլալով իր շնորհալիութիւնները Օբերայի Կէնտին աջակից գտնուած բոլոր պատուական ազգայիններուն՝ զանց կ'ընենք հոս մի առ մի յիշատակել անուններ, այնքան բազմաթիւ են անոնք:

ՉՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՈՒ. — Հ. Կ. Խ.ի Վարիչ Մարմնոյ 22 Դեկտեմբերի նիստին մեջ միաձայնութեամբ որոշուեցաւ Օբերայի երեկոյքին զուտ հասոյքը վերապահել հայ ռազմագաւառ զրկուելիք սանիտարական աւախելութեան: Գումարը այս նպատակաւ առանձին պահ դրուած է դրամատուն մը:

2.

ԴԷՊԻ ՀԱՅ ՌԱԶՄԱԴԱՆՑՑ

Հայ Կարմիր-Խաչի վարիչ Մարմինը իր ուշադրութենէն չէ վրիպեցուցած բնաւ դեպի հայ ռազմագաւազները կողմէն առաւելութեան գաղափարը, եւ երբ կարգ մը անակնկալ պարագաներ ցարդ արգելի եղան ասոր իրագործման, սակայն ակամայ այս յետաձգումը միեւնոյն ասեմ ծագրին աւելի իրազեկ մեակման, աւելի հասունացման պատեհութիւնն ընծայեց :

Ու կը բուրի թե հասած է վայրկեանը, երբ Հայ Կարմիր-Խաչը պիտի կոչուի պսակել իր վրայ դրուած լուսադոյն յոյսերը : Պայմանները, որոնց մէջ ան կը պատրաստուի թեւակոխել իր գործունէութեան նախասահմանեալ շրջանը, վնասական փայտերու ձեռնու գետնին մը կ'ապահովեն իրեն : Եգիպտահայ ժողովուրդին սաք վերաբերումը, իր տրամադրած դոյզն, այլ խոստմանայից հիմնադրամը, Հ. Բ. Ը. Միութեան պատշտանական յանձնառութիւնը դրկուելիք փութիւնն նսնապարհաձախար հոգալու, Ազգ. Իշխանութեանց խոստացած կարեւոր նպաստ բաւական խրախուսիչ գրաւական մը կը ձեւացնեն արդեն՝ Հայ Կարմիր-Խաչն ինքնավստահօրէն մղելու համար դեպի հայ ռազմագաւազ :

Հ. Կ. Խ.ի վարիչ Մարմինը, Յունվար 26ի իր նիստին մէջ, նկատի ունենալով այս նպատակաւ ու փառաբանական գործօնները, «Կարմիր-Խաչ» առաւելութեան ծրագրին վերջնական ուսումնասիրութիւնն ու մանրամասն կանխահեղումը յանձնեց Տեարց Տօքթ. Ժամկոչեանի, Թ. Ֆիլեկնեանի եւ Ա. Նեւուրեանի :

Եգիպտահայ Կարմիր-Խաչերու միացումն արդէն իսկ կայացած ըլլալով, վարիչ Մարմինը նպատակաւարմար նկատեց Միացեալ Հայ Կարմիր-Խաչի անյապաղ գումարուելիք առաջին Պատգ. Ընդհ. Ժողովի սեղանին վրայ դնել դեպի հայ ռազմագաւազ համբուելիք սանիտարական առաւելութեան աւագ հարցը, վնասբար լուծելու համար զայն եւ միահամուռ քափով ձեռնարկելու անոր իրականացման :

Հայ Կարմիր Խաչի այս խորհրդապատկերը յղացուած է Տեարց Մ. Կիւրեղեանի որ զայն դործագրել տալով տաղանդաւոր նկարիչ Ե. Տէմիրճեանին՝ 1000 օրինակ նուիրած է (ինչպէս նաև «բլիշէ»ն ու «օրի-ժինալը») Հայ Կարմիր-Խաչին, ծախուելու համար ի նպատակ անոր Օրենքայի մէջ սարքուած երեկոյթին :

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԵՐՈՒ ՄԻԱՅՈՒՄԸ

Հ. Կ. Խ.ի Վարիչ Մարմինը, իր վեցամսեայ գործունեութեան ընթացքին, շարունակ աչքի առջեւ ունեցած էր Կարմիր Խաչի Եգիպտահայ անջատ մարմիններու միայման անհրաժեշտ գործը, որուն ջերմապէս բաղձացող էր, օրինապէս եւ եապէս անընդունելի դաւանելով ազգային միեւնոյն համայնքին մեջ զանազան Կարմիր-խաչերու գոյութիւնը, եւ Եգիպտահայ դարմանասար ուժերու կեդրոնացումէն ակնկալելով Կարմիր-խաչի հայրենանպաստ ազդու ու բեղուն աշխատանքի մը հնարուորութիւնը :

Այս միութեան անձկայրեաց զգացումով՝ մեկ քանի անգամ՝ ջանք եղած էր Հ. Կ. Խ.ի Վարիչ Մարմնոյ կողմէ յարաբերութեան մտնելու մասնաւորապէս Աղեփասնդրիոյ Հայուհեաց Կարմիր-խաչին հետ, որուն անվերապահօրէն կը նանչնայինք առաջնութեան պատիւը կարմիր-խաչեան Եգիպտահայ նախաձեռնութիւններուն մեջ, եւ զոր կը նկատէինք իբրեւ Աղեփասնդրիոյ քոյր գաղութին հայրենանուէր վեհագոյն տրամադրութեանց արտայայտիչը :

Ուրախ ենք, այսօր, ծանուցանելու, քե մեր փափաքներն իրագործուած են, եւ՝ շնորհիւ մանաւանդ Սրբազան Առաջնորդ Հօր իմաստուն ու ոգեւորիչ ջանքերուն՝ Կարմիր-խաչի Եգիպտահայ մարմիններու միացումը կատարուած է :

Ստրեւ կը հրատարակենք այդ գեղեցիկ ու բարեգուշակ արդիւնքին յանգող պատգամաւորական խորհրդածողովին արձանագրութիւնը, որ անտարակոյս խորին արտայնդում պիտի պատճառէ Եգիպտահայ բոլոր տարրերուն անխտիր, իբրեւ ազգային համերաշխութեան շեղ ու անհերքելի փաստաբուրդ մը :

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉԻ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐՈՒ

30 Յունուար 1916, յէտ միջօրեի ժամը 3 ին

Եգիպտոսի Հայ Կարմիր-խաչի մարմիններու միութեան նպատակով՝ Ազգ. Իշխանութեան հրաւերին վրայ գումարուած խորհրդածողովը տեղի ունեցաւ ի Գահիրէ, Պուլպի Ազգ. Առաջնորդարանի սրահին մեջ, Յունվար 30ի կիրակի օրը, ժամը 3ին, նախագահութեան տակ Սրբազան Առաջնորդ Հօր :

Ներկայ էին՝ Աղեփասնդրիոյ Հայուհեաց Կարմիր-խաչի պատուիրակներ՝ Տեառք Հ. Երամեան եւ Հ. Նստիպեան, Գահիրէի Հայ Կարմիր-խաչի պատուիրակներ՝ Տեառք Ա. Ֆերմանեան, Թ. Ֆիշեկնեան եւ Տօքթ. Տեր-Մարգարեան, Շարֆիէի Հայուհեաց Կարմիր-խաչի պատուիրակ՝ Տիար Մ. Ճիւրեան :

Տիար Հ. Երամեան խորհրդածողովին Ատենապետ ընտրուեցաւ, իսկ Տիար Թ. Ֆիշեկնեան՝ Ատենադպիր :

Սրբազան նախագահը խօսք առնելով պարզեց խորհրդածողովին նպատակը, որ էր Եգիպտոսի մեջ Հայ Կարմիր-խաչի մարմիններու միացումը կամ միանամուռ գործունեութիւնը :

Սրբազանը շեշտեց քե այս առաջարկը Ազգ. Իշխանութեան կողմէ բերուեցաւ, եւ ուրախ էր որ ամենքն ալ զայն

ընդունեցան, քե՛ս Սուսանի ու Երովպիոյ Հայ Կարմիր-Խաչի մարմիններուն կողմէն սակաւին պատասխան չէր ստացած, բայց միացեալ Հայ Կարմիր-Խաչին անոնց յարուն ամէն տարակոյտ վեր եր կանխաւ:

Տիար Ա. Ֆերմանեան ուզեց նշել քե՛ ներկայ պատուիրակները բացարձակապէս լիազօր են, եւ քե՛ սրուած որոշումներուն դէմ կարելի՞ է ո՛ր եւ է առարկուրիւն կանխատեսել իրենց ներկայացուցած մարմիններուն կողմէն:

Սրբազան նախագահը բացատրեց քե՛ պատուիրակները լիազօր են, բայց Ազգ. Իշխանութիւնն իրեն կը վերապահէ մշակուելիք ծրագիրը վաւերացնելու իրաւունքը:

Տիար Երամեան հարկ տեսաւ կարգաւ Աղեփանդրիոյ Հայունեաց Կարմիր-Խաչին կողմէ իրեն ուղղուած հարցումն պատահեց, ստուգելու համար քե՛ իր եւ իր պատշտակից Տիար Նասիպեանի պատուիրակութիւնը ի՞նչ պայմանով կամ ո՞ր աստիճան լիազօր է:

Այդ գրին ընթերցումէն յայտնի եղաւ որ Աղեփանդրիոյ Հայունեաց Կարմիր-Խաչին պատուիրակները լիազօր են, պայմանաւ որ՝ որոշ կէտերու մասին՝ իրենց սրուած հրահանգներուն համաձայն մնան իրենց հաւանութիւններուն մէջ:

Տիար Ֆիլեհեանեան՝ Եգիպտոսի Հայ Կարմիր-Խաչերու միացման այս ձեռնարկին առթիւ՝ հիմնական սկզբունք մը մեջտեղ դրաւ՝ դիտել տալով որ Հայ Կարմիր-Խաչեր չէին կրնար արդէն օրինապէս գոյութիւն ունենալ, այլ ՄԻԱԿ ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ-ԽԱՉ ՄԸ, ինչպէս ամէն կազմակերպուած ու կարգապահ ժողովուրդներու մէջ միակ ազգային Կարմիր-Խաչ մը կ'ըլլայ:

ՆՊՍԱԿ.— Հաստատեցաւ որ Եգիպտոսի բոլոր Կարմիր-Խաչերը կազմուած են՝ դիպի հայ ռազմադատ տարմանատար օգնութիւն հասցնելու եւ պատերազմին հետեւանով յառաջ եկած ազգային բռնադատութիւններն ամոքելու համար:

Այս հիմնական սկզբունքները որդեգրուեցան միաձայնութեամբ:

ԿԵԿՐՈՆ.— Գահիրէն որոշուեցաւ՝ իր մայրաքաղաքի հանգամանակով՝ իբրեւ կեդրոն Եգիպտոսի Հայ Կարմիր-Խաչին, իւրաքանչիւր քաղաքի ազգային Կարմիր-Խաչ դառնալով Հայ Կարմիր-Խաչի ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ, եւ ամենքը ներդաւնակօրէն ձգտելով միեւնոյն նպատակին:

Աղեփանդրիոյ Հայունեաց Կարմիր-Խաչին պատրաստած նախագիծը կարդացուելով՝ անոր կարգ մը յօդուածները նուրբեամբ ընդունուեցան խորհրդածողովին կողմէն:

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ.— Միացեալ Հայ Կարմիր-Խաչին Հիմնական Կանոնագիրը կը վաւերացուի Ազգ. Գաւառական Վարչութեան, եւ ասով Ազգէն նանչցուած եւ հովանաւորուած մարմին մը կը դառնայ ան:

Հայ Կարմիր-Խաչը պատրաստուր է տարին անգամ մը իր զանազան ճիւղերուն միասին ամփոփուած եւ Պատգ. Ժողովէն վաւերացուած հաշիւներն ու տեղեկագիրը, այսինքն իր ընդհանուր համարատարութիւնը մատուցանել Ազգ. Վարչութեան:

Որոշուեցաւ տարին երկու անգամ Ընդհ. Պատգ. Ժողով գումարել, որուն մէջ Գահիրէն պիտի ունենայ երեք պատգամաւոր, Աղեփանդրիան՝ երեք պատգամաւոր, իսկ բոլոր միւս Տեղական Մարմինները՝ մէյմէկ պատգամաւոր:

Որոշուեցաւ որ Հայ Կարմիր-Խաչի ներկայ բոլոր մարմիններն իրենց գոյութիւնը շարունակեն:

Որոշուեցաւ որ Հայ Կարմիր-Խաչի իւրաքանչիւր Տեղական Մարմին կազմուի իր ներքին կանոնագրին համաձայն:

Որոշուեցաւ որ իւրաքանչիւր Տեղական Մարմնոյ վարչութիւն ընտրուի իր ներքին կանոնագրին համաձայն, եւ այս ընտրութիւնն ի գիտութիւն ծանուցուի Գահիրէի Կեդրոնական Պիւրօին, ինչպէս նաեւ Ազգ. Իշխանութեան, յանձին Ս. Առաջնորդ Հօր, որ պատուակալ նախագահն է Եգիպտոսի Հայ Կարմիր-Խաչին:

Որոշուեցաւ որ Գահիրէի Հայ Կարմիր-Խաչի ներկայ մարմինը՝ իր այժմեան կազմով՝ ունենայ միւս Տեղական Մարմիններուն հանդէպ Կեդրոնական Պիւրօի հանգամանքը, պայմանաւ որ վեց ամիս յետոյ գումարուելիք Պատգ. Ընդհ. Ժողովը իրաւատու ըլլայ՝ ի հարկին՝ Կեդր. Պիւրօին կէսը վերցնել, կրկնապատիկ ցանկի մը վրայ զոր պէտք է պատաստած ըլլայ նոյնիման Գահիրէի Տեղական Մարմինը :

Որոշուեցաւ որ Հայ Կարմիր-Խաչի բոլոր Տեղական Մարմինները՝ իրենց սեփական սնուկները պահելով հանդերձ՝ Կեդր. Պիւրօին խորհրդակցութեամբ եւ հաւանութեամբ ընեն իրենց բոլոր նիւթական յատկացումները :

Ճշդուեցաւ որ Կեդրոնական Պիւրօն ո՛չ միայն զանազան Տեղական Մարմիններու փոխադարձ յարաբերութեանց, այլ նաեւ անոնց՝ Կառավարութեան եւ Եգիպտահայ Ազգ. Իշխանութեանց հետ յարաբերութեանց միջնորդն է . նոյնպէս ինք կը կատարէ Եգիպտահայ Կարմիր-Խաչն առ հասարակ շահագրգռող պատշտման յարաբերութիւններն արտասահմանեան նոյնանպատակ հաստատութեանց կամ գործունէութեան շրջաններուն հետ՝ կարելու խնդիրներու շուրջ, այլ մանաւանդ զուտ տեղական հանգամանք ունեցող գործերու մասին, ըստ պատկանելոյն, տեղական վարչական մարմիններու հետ նախապէս խորհրդակցելէ եւ համաձայնութիւն գոյացնելէ յետոյ : Իւրաքանչիւր Տեղական Մարմնոյ այս վերջին կարգի մարմիններուն հետ մասնաւոր յարաբերութիւններն ալ այսպէս նախընտրաբար, բայց ոչ ստրամբօրէն, Կեդրոնական Պիւրօն ինք կրնայ կատարել՝ անոնց հանութեան ու համաձայնութեան վերորդեալ պայմանին տակ :

Շեշտուեցաւ որ Եգիպտոսի ու շրջականերու իւրաքանչիւր Հ. Կ. Խ. Տեղական Մարմին իր ներքին գործերուն համար, ինչպէս նաեւ ընդհանուր նպատակի սահմանին մէջ իր գործունէութեան մանրամասնութեանց վերաբերմամբ կատարեալ ազատութիւն կը վայելէ. միայն Հ. Կ. Խ. գործերուն ներդա-

նակ, կանոնաւոր ու արգաւանդ ընթացքն ապահովելու համար պատրաստուի Կեդր. Պիւրօին տեղեկացնել իր ամէն քայլերն ու ձեռնարկները, եւ իր կարգին նկատի ունենալ Պիւրօին հաղորդած տեղեկութիւնները, ինչպէս նաեւ անոր խորհուրդներն ու քեղադրանքները :

Կանոնադրուեցաւ որ Տեղական Մարմինները իրենք պատաստեն իրենց ներքին կանոնագիրները տեղական Ընդհ. Ժողովներով՝ Հիմնական Կանոնագրի տրամադրութեանց սահմանին մէջ : Իւրաքանչիւր Տեղական Մարմին իր ներքին կանոնագիրը կը հաղորդէ Կեդր. Պիւրօին, իսկ ասոնց վաւերացման, ինչպէս նաեւ կազմակերպական միջոցառումներէն տեսակետով բարեփոխման իրաւունքը կը պատկանի Պատգ. Ընդհ. Ժողովին :

Կանոնադրուեցաւ որ Տեղական Մարմիններու եւ Կեդր. Պիւրօի պատշտմավարութեան շրջանները հաւասար տեսչութիւն ունենան, եւ այդ շրջաններու լրացման քուականը պատշտնեցուի Պատգ. Ընդհ. Ժողովի գումարման քուականին, ուր պիտի ներկայացուին բոլոր Տեղական Մարմիններու տեղեկագիրները եւ հաշիւները՝ իրենց տեղական Ընդհ. Ժողովներէն վաւերացուած, եւ ուր տեղի պիտի ունենայ՝ Կեդր. Պիւրօին միջոցաւ՝ Հայ Կարմիր-Խաչին ընդհ. համարատուութիւնը :

Կանոնադրուեցաւ որ Տեղական Մարմնոյ մը լուծման պարագային՝ անոր բոլոր գոյքերը եւ դրամը յանձնուին Գահիրէի Կեդր. Պիւրօին, իսկ ամբողջ Եգիպտահայ Կարմիր-Խաչի լուծման պարային՝ իր ամբողջ գոյքերն ու դրամը յանձնուին Գահիրէի Ազգ. Իշխանութեան :

Որոշուեցաւ մինչեւ 20 Փետրուար Հայ Կարմիր-Խաչի առաջին Պատգ. Ընդհ. Ժողովը հրաւիրել Գահիրէ գումարուելու համար (*):

(*) Այս առաջին Պատգ. Ընդհ. Ժողովը, խորհրդատուութիւն վերջը, հարկ եղաւ յետաձգել Մարտ 5 ին :

Խորհրդածողովը փակուեցաւ ժամը 5-ին, եւ պատիրակները՝ եգիպտահայ Կարմիր-Խաչերու միացումն հրոշակելով զիրար շնորհաւորելի եւ ասեմագրութիւնն ստորագրելի յետոյ՝ մեկնեցան :

(ՍՏՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԷՔ)	ԱՐՇԱԿ ՖԷՐՄԱՆԵԱՆ
	ՅՈՐԳՈՍ ՖԻՇԷՆԿՃԵԱՆ
	ՏՕՔՔ. Ա. ՏԷՐ-ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ
	ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԵՐԱՄԵԱՆ
	ՀՐԱՆՏ ՆԱՍԻՊԵԱՆ
	ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՃԻԷՐՃԵԱՆ

Ը.

ՄԱՄՈՒԼԸ ԵՒ ՀՍՅ-ԿԱՐՄԻՐ ԽՍԶԸ

Հ. Կ. Խ. Ի Վեցամսեայ Տեղեկագիրը փակած ասեցնիս, պարտք կը համարինք մեր խորին շնորհակալութիւններն ուղղել եգիպտահայ մամուլին, որ իր բարոյական քանկագին աշակցութիւնը չի զրացաւ այս ձեռնարկին :

Գործունէութեան նոր օրջանի մը սեմին վրայ՝ քաղցր է մեզ յուսալ, քէ այդ աշակցութիւնը յառաջիկային առաւելագոյն չափով մը պիտի ընծայուի Միացեալ եգիպտահայ Կարմիր-Խաչին : Գանձիւրէի եւ Աղեփսանդրիոյ զոյգ մը պատուական հարկերէն զուտ կողմէ այսպիսի առարասիքս ձեռնառութիւն մը այնքան աւելի երախտապարտ պիտի թողուր մեզ՝ որքան ազդու ապէս զարկ պիտի տար անսարակոյս մեր համեստ ջանքերուն :

Հ. Կ. Խ. Ի գործը մեր սեփականութիւնը չէ՛. անիկա ամենուն, ամբողջ եգիպտահայութեան կը պատկանի, եւ կերպով մը չափանիւթը կը կազմէ եգիպտահայ քաղաքացիական առաքինութիւններուն : Անոր հանդէպ պարտականութիւններն ու պատասխանատւութիւնները հասարակաց են ամենուն : Հայ Կարմիր-Խաչը պիտի գործէ այնքան որքան եգիպտահայ հաւատականութիւնն իր մեջէն գործօն ուժեր տրամադրէ անոր, պիտի օգտակար ըլլայ այնքան՝ որքան եգիպտահայ զոհաբերող ~~ընդհանուր~~ հնարաւոր ընծայեն ասիկա :

Եգիպտահայուն ազգային-զգացական տարողութիւնը գերազանցելու յանձնառութիւնը չենք վերցուցած՝ իրեն իսկ հանդէպ : Եւ պատրաստ ենք լաւագոյնն ընելու ո՛ր եւ է յուրջ ինքնավստահութեան առջեւ նոյնիստայն տեղի տալու :

Այս ըմբռնումով է որ բոլորուած ենք Հ. Կ. Խ. Ի գերազանցօրէն համերաւակական գործին շուրջը : Եւ կը կարծենք քէ եգիպտահայ հանրային կարծիքին ղեկավարներն ալ՝ մեր մեջ չի տեսնելով ինքնահանձօրէն կազմուող նոր «հաստատութիւն» մը՝ պիտի նկատեն միայն իրենց իսկ հետապնդած վեհագոյն նրպատականերուն ծառայողներ, եւ ըստ այնմ, անվերապահօրէն, պիտի աջակցին մեզի :

Հ. Կ. Խ. Ի ԸՐԱԾ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԱՆՁՈՒՄՆԵՐԸ

1 ԾԳՈՍՏՈՍ 1915 — 31 ՅՈՒՆԻՍԻՐ 1916

Արաբկիրի Կրթասիրաց Ընկ.—Գանիրե	2000		
Գալուստեան Վրժ. Շրջան. Միութիւն	500		
Նարեկեան Կրթասիրաց Ընկ.	1000		
Որբախնամ Ընկերութիւն	1500		
Հ. Ե. Ք. Ընկերակցութիւն	1000		
Մինիայի Հայ Գաղութիւն կողմէ	850		
Սուսանի Հ. Կ. Խ. Տիկնանց Ընկ.	5500		
Թանրայի ազգայնոց հանգ. գումարը	3700		
Մինեկ Կամիի ազգայիններէն	105		
Հ. Ե. Ք. Ընկերակցութիւն	1035		
Պատ. Տեղբան Անդրէասեանի բանկ. առթիւ			
Հանգանակ. յԱսիուք, օտարներու մեջ	2000		
Արարատ Հայ Մարմնամարզ. Ակումբ 3 Հոկ. 1915ի տարեգ. հանդէսին հասոյթը	3854		
Հ. Ե. Ք. Ընկերակցութիւն	1000		
Տօբթ. Մ. Շամբեանի «Մանուկներու Առողջապահութիւնը» գրքի համար			
Մարտեան Ֆայր. պատճենից կողմէ Հայկերէնի փոխարժէքը նուերեալ	2000		26044
Վիճակահանութեան Տուներէ			22928
Օրացոյցներու վանառումէն գոյացած Ձուտ հասոյթ			1122
Տիկին Մ. Բրուսեան	97	50	
Ոմն	100		
Տիկին Իսկունի Փափազեան	100		
Մկրտիչ Լեյոզեան	50		
Յովսէփ Մարտեան	100		
Sergt. Major Bichau	10		
Sergt. Boodson	5		
Փոխադրելի	462	50	50094

Փոխադրեալ	462	50	50094
Սեփան Տախտեան	100		
Սմբատ	20		
Ճիվանեան եւ Ընկ.	195		
N. Gianacis Գործն. պատճենութիւն	300		
Թագուր Թագուրեան	250		
Նուպ. Գարամանեան	50		
Գ. Իսբեկեան	2000		
Քիթապեան Եղբարք	500		
Օր. Ս. Հեփիմեան, Հելիօփոլիս	60		
Տիկին Ե. Սեֆերեան	100		
Պ. Չամանեան	97	50	
Singer Co.	300		
Տիգրան Հանընդեան	975		
Ս. Իզմիրլեան (Սուսան)	975		
Salim eff. Salib	50		
Պօղոս Յակոբեան, Հելուան	50		
Սեփան Յովհաննէսեան, Մինիէ	70		
Պ. Պրանգալի	10		
Տիկին Արաֆի Աժեքերեան	50		
Տիկին Արեակ Ժամկոչեան	100		
Տիկին Մինասեան	780		
Վսեմ. Պօղոս փառա Նուպար, Ֆր. 2500	9644		
Sofr. Տեր-Մարգարեան	40		
Ոմն	10		
Ոմն	12		
Մովսէս Ֆերասեան	100		
Եագուպեան Եղբարք, Գանիրե	268		
Կարապետ Կարապաշեան	292	50	
Major Brig. Gen. Russel	2500		
Փոխադրելի	20359	50	50094

Փոխադրեալ	20359	50	50094
Տիկին Մարիամ Յակոբեան, Հելուան	50		
Խաչիկ Պաղասաարեան, Մաքարիյա	100		
Անբուան Մինրան Է. Ռ. Տերտերեան	200		
Տիկին Թանպէթի ձեռամբ . . .	50		
Տիկին Վիքթորիա Բօրաբեանէ . . .	50		
Պ. Գամենու	97	50	
Ոմն (Տիկին Թիւրապեանի ձեռամբ) .	50		
Բօր-Սայիս հանգանակուած	602	50	
Տիկին Ա. Տիւրկերեան	1500		
Տիկին Կիւլմեզեան	80		
Նուարդ Գարամանեան	100		
Տիկին Տեր-Սահակեանի ձեռամբ . . .	70		
Տիկին Նեկիյա փառա Ղալի	1000		
Ոմն, Տիկին Տեմիրեանի ձեռամբ . . .	110		
Տօբ. Նեվրուզ	200		
Տիկին Սիրանոյշ Հապեթեան	100		
Տիկին Ժօզէֆ Հեքում	20		
Միրիթ Է. Պեքի Նեկիյա փառա . . .	30		
Ա Մ Ս Ա Վ Ճ Ա Ր Ն Ե Ր			24767 50
Հրան Ազատեան	150		
Տիկին Հրան Ազատեան	150		
Գ. Սարաֆեան	60		
Գ. Եանքեան	30		
Պետրոս Սարաֆեան	30		
Օրհ. Սարաֆեան	90		
Լեւոն Կիւլմեզեան	30		
Արամ Փեան	30		
Սերովբէ Պետրոսեան	20		
Փոխադրելի	590		74861 50

Փոխադրեալ	590		74861 50
Միսակ Աղանանեան	10		
Տիկին Մ. Աղանանեան	10		
Սեփան Զերեկեան	10		
Արշակ Ֆերմանեան	3000		
Ոմն	200		
Սիմոն Գայրգեան	800		
Գեորգ Թօփալեան	3000		
Միխայիլիս Քիրիլլու	30		7650
Տօբ. Ն. Պ. Քէյէնեան	200		
<i>Փոխան Փօրթ-Ղայիս այցելութեան</i>			
Ճիլերեան Եղբարք	600		
<i>Տկարակազմերու Խոհանոցին Ի Հաշիւ</i>			
Տիկին Եւգինէ Եագուպեան	97	50	
<i>Տկարակազմերու Խոհանոցին Ի Հաշիւ</i>			
Տիկին Սիրանոյշ Հանչիլեան	200		
<i>Յաւելուածական Խոհանոցի Համար</i>			
Տիկին Նեկիյա փառա Ղալի	274		
<i>Թաշկինակներու փոխարժէքը</i>			
Տիկին Մարիլս Հեքում	20		
<i>Խոհանոցի բաժնին Համար</i>			
Տիկին Տեմիրեան	172		
<i>Ձեռագործներու արժէք</i>			
Տիկին Նեկիյա փառա Ղալի	252		1815 50
<i>Ձեռագործներու արժէք</i>			
ԲՕՐ-ՍԱՅԻՏ ԵԿԱՐԱԿԱԶՄՆԵՐՈՒ ԽՈՇԱՆՈՅԻՆ Ի ՆՊԱՍՏ ՈՒՂԱԿԻ ՍՏԱՅՈՒԱԾ ՆՈՒԷՐՆԵՐ			
Տիկին Էլկուս Պէյ	Ֆր. 26	100	
Ազարոն Պէյ	» 260	1000	
Մինրան Սաֆայեան	» 26	100	
Իննի Հանրմ Նուրեհսիկ	» 260	1000	
Փոխադրելի	2200	50	84327

Փոխադրեալ	2200	50	84327	
Եռուսեթ ԷՖ. Էմին . . . Ֆր. 26	100			
Իպրանիմ պէյ Նուրէսիին. » 260	1000			
Յ. Քարբերդեան . . . » 52	200			
Մուրաս Մեօրեմեան . . . » 52	200			
Իսկենսէր Մեօրեմեան . . . » 26	100			
Հայկ ձերբանեան, Սուեզ	100			
			3900	50
Սեդրակ Գասեմեան	38	50		
<i>Փոխ. Ծաղկ. Գ. Գուշակեանի մահուան առթիւ</i>				
Հրան Ազատեան	100			
<i>Նոյն առթիւ</i>				
Ասեփան Զերեպեան	10			
<i>Նոյն առթիւ</i>				
Արքաբի Մելոնեան	100			
<i>Նոյն առթիւ</i>				
Կարօ Պալեան	100			
<i>Նոյն առթիւ</i>				
Յ. Չաղացպանեան	20			
<i>Նոյն առթիւ</i>				
Մանուկ Մանուկեան, Աղեփանդրիա <i>ի յիշատակ իր հանգ. եղբոր՝ Արմենակի</i>	100			
Գանիբեբեանի Վասպուրականցիներ <i>Փոխան թէյասեղանի ի պատիւ թէյե- բալ կարօպետ պէյ Կամսարականի</i>	325			
Թեֆեեան, ի Մարսիլ	385			
<i>Իր եղբորորդւոյն մահուան առթիւ</i>				
Մեօրեմեան Եղբարֆ	600			
<i>Օհան Գալսերլեանի մահուան առթիւ</i>				
Գ. Թարագնեան	200			
<i>Նոյն առթիւ</i>				
Պ. Խաչատուրեան	97	50		
<i>Նոյն առթիւ</i>				
Միհրան Սմաարեան	50			
<i>Իր հորածին որդւոյն մահուան առթիւ</i>				
Փոխադրելի	2126		88227	50

Փոխադրեալ	2126		88227	50
Յարուքիւն Սիւսեան	50			
<i>Իր Վահան զաւկին մահուան առթիւ</i>				
Տիգրան Թեֆեեան, Ֆաւն	100			
<i>Փոխ. ծաղկ. ողբ. Տիկ. Էլպիս Ժամկոչեանի</i>				
Յ. Գալսերլեան, Իպրանիմի Շարֆիյի <i>Վաղամ: զաւկին Օհանի բառատ. առթիւ</i>	300			
Մկրտիչ Սարգիսեան	100			
<i>Իր մօր մահուան առթիւ</i>				
Ռ. Ազատեան	100			
<i>Վահէ Սանտաբեանի ամուսնի. առթիւ</i>				
Տիգրան Հաննիլեան	100			
<i>Նոյն առթիւ</i>				
A. Mayer & Co.	100			
<i>Փոխ. ծաղկ. Վսեմ. Տիկ Եագուպ փաշայի</i>				
Միհրան Սմաարեան	100			
<i>Փոխան ծաղկ. Տիկին Էլպիս Ժամկոչեանի</i>				
Օբեբայի Թասրոնիին հասոյթը			3076	
			91303	50
			32365	50
			123669	

Գանիբե, 7 Փետրվար 1916

Ի ԳԻՄԱՅ Հ. Կ. Խ.Ի
Գ.Ս.Ն.ԶՍ.ՊԱ.Հ

ՔՈՐԳՈՍ ՖԻՇԷՆԿՆԵԱՆ

ԾԱՆՕԹ. — Վերոնշանակեալ 91303 ՂԲԸ էն կը Ձեռք 31 Յունվար 1916ին
շուրջ 20000 ՂԲԸ: Տարբերութիւնը, որ է 71303 ՂԲԸ., ծախսուած է Բօր-Սայիտի
Հ. Կ. Խ.ի զանազան պէտքերուն: Իսկ Օբեբայի Թասրոնին զուտ հասոյթը, որ
է 32365,50 ՂԲԸ. կը կենայ արամագրելի:

Վերելի հաշուեցուցակին կազմութենէն յետոյ, Հ. Կ. Խ.ի Վա-
րիչ Մարմինը ստացած է հետեւեալ գումարները. —
Տիգրան Խան Բեկեան (Փարիզէն), 1000 Ֆրանկ
Տիկին Առաքել պէյ Նուպար, Ե. Ղ. 1000, (100 Վիճակահա-
նութեան տոմսերու փոխարժեք):
Տիար Արսէն-Երկաթ Ե. Ղ. 800 (Առ հաշիւ իր «Վիճ Էւ Երազ»
Երկին ի նպաստ Հ. Կ. Խ.ի վարկաւորական հասոյթին):

5
u

1878	100	...
1879	100	...
1880	100	...
1881	100	...
1882	100	...
1883	100	...
1884	100	...
1885	100	...
1886	100	...
1887	100	...
1888	100	...
1889	100	...
1890	100	...
1891	100	...
1892	100	...
1893	100	...
1894	100	...
1895	100	...
1896	100	...
1897	100	...
1898	100	...
1899	100	...
1900	100	...

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՊՏԱԿԱՆ ԳՐԱԳՐԱՐԱՆ

Երևան, 1900 թ.

Ստորագրված է 1900 թ. օգոստոսի 15-ին

Գրադատ Գ. Գրիգորյան

Ստորագրված է 1900 թ. օգոստոսի 15-ին

Գրադատ Գ. Գրիգորյան

Ստորագրված է 1900 թ. օգոստոսի 15-ին

Գրադատ Գ. Գրիգորյան

Ստորագրված է 1900 թ. օգոստոսի 15-ին

Գրադատ Գ. Գրիգորյան

2013

« Ազգային գրադարան

NL0073176

